

יתרו (203)

ברפידים היו בתרעומת ומחלוקת ואיך זה שמיד בבואם להר סיני התבטלו כל המחלוקת, עד דחז"ל מעידים שנהיו במדריגה גבוהה של "כאיש אחד בלב אחד", אחדות מופלאה. יש לומר: שכפי שרואים שכאשר יש לציבור אינטרס מיוחד משותף, כמו שרואים בעת שמחה או אבילות ל"ע, מתעלים מעל כל השיקולים, ואהבה ורעות שוררת בין כולם, זאת, כי בשעה זו כולם עסוקים ומעוניינים בדבר, ממילא אין להם שום אינטרס אחר זולת התענינות זו, לכן מתבטלים אז כל המידות הרעות והנגיעות העצמיות. זו הסיבה שכשהתקרבו כלל ישראל למדבר סיני הבינו את גודל השעה והתועלת של קבלת התורה, לכן התבטלו אצלם כל חילוקי הדעות והתרעומות. יש מזה לימוד נפלא לאדם ובפרט לציבור, שאם באמת הם מעוניינים להצליח ברוחניות ולזכות לחיי עולם הבא בידם להיות מתוקנים מכל המידות הרעות ומכל המחלוקת על ידי שיכירו במטרה שלפניהם ורק כך יצליחו.

ספר "לתתך עלינו"

בכל שישראל יראו פחות, כן ישמעו יותר
וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה הִנֵּה אָנֹכִי בָּא אֵלֶיךָ בְּעָב הָעֲנַן בְּעָבוֹר
יִשְׁמַע הָעָם בְּדִבְרֵי עֲמֹן (י"ט ט)

לכאורה, מוטב היה לו בא הקב"ה לתת את התורה באור גדול, שהרי התורה נקראת אור, שנאמר: "כי נר מצוה ותורה אור", ומדוע בא בענן, שהוא מאפיל? יש לומר: חמישה חושים ניתנו לו לאדם, וביניהם חוש השמיעה וחוש הראיה. והנה, ידוע שאם נפגע אצל אדם חוש אחד ומתמעט כוחו, מתגבר במקביל כוחו של החוש האחר. כך למשל ידוע שעיוור שומע טוב מבני אדם שראייתם טובה, ואילו החרש ראייתו מעולה מראיית רוב בני אדם, וכן הלאה. ולכן מכיון שהקב"ה רצה שבני ישראל ישמעו את הדיבור בטוב טעם ודעת, לכן אמר למשה: "אָנֹכִי בָּא אֵלֶיךָ בְּעָב הָעֲנַן", כי מאחר שלא יראו טוב, יגבר כח שמיעתם.

ספר "כמוצא שלל רב"

וַיֵּרָד ה' עַל הַר סִינַי אֶל רֹאשׁ הַהָר (י"ט כ)
בכל יום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת: אוי להם לבריות מעלבונה של תורה (אבות י. ב). כתב ה"תפארת ישראל": אמרו הטבעיים בספריהם, שגם עכשיו סביב להר סיני נשמע באוויר שמעל ההר תמיד קול הברה, כעין קול רעם דברים, ואין מביין. ויש לומר, שזה רמז התנא במשנה, שהקולות הנשמעים שם יתנו רמז להאדם להזכירו מתן תורה, וכי עכשיו ירעם על הדור על שאינם מכבדים אותה כראוי לשמור מצוותיה

עיקר התפילה וההודאה צריך להיות על טובת הזולת
וַיֹּאמֶר יְתָרוֹ בְּרוּךְ ה' אֲשֶׁר הִצִּיל אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרַיִם (יח.י)
יש להתבונן מהו הריכותא של שבח הזה של יתרו שנכתב בתורה, מה שלא נכתב כמוהו מכל בני ישראל, בלי ספק אלף תורות כמוהו אמרו בני ישראל אחרי הגאולה, ולא נכתבו בתורה. אך הנה, עיקר התפילה של אדם צריכה להיות על חבירו, ולהיות שש וששמח בישועתו, כי אם האדם אינו משגיח ומתפלל רק על עצמו, ושמח רק בטובת עצמו, הנה זה מגונה מאוד. אבל דרך הצדיקים וישרים הוא לחלות ולצפות על טובת חבירו, ולהתחייב על עצמו עבור חבירו. והנה, זהו בחינת הערכות של בני ישראל, כמו הערב שמחייב את עצמו לשלם תחת הלוח. מדה זו נכתבה כאן בתורה בשבח של יתרו שאמר: "בְּרוּךְ ה' אֲשֶׁר הִצִּיל אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרַיִם", כי למדנו כאן שהיה יתרו שש וששמח בטובת בני ישראל, ונתן שבח והודיה על ישועתם, ואף על פי שלא היה מזרע ישראל שמח בטובתם ובישועתם. הנה באמת הוא מדה טובה באדם שראוי להללו בתורה הקדושה, מה שאין כן בהלל והודיה שאמרו ישראל להקב"ה על גאולתם, זהו גאולה על עצמם ומהו הריכותא.

ספר "עלים לתרופה"

חשיבות ומעלת סעודת מצוה
וַיִּקַּח יְתָרוֹ חֲתָן מֹשֶׁה עֵלָה וּזְבָחִים לְאֱלֹהִים וַיָּבֵא אֶהָרָן
וְכָל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לֶאֱכֹל לֶחֶם עִם חֲתָן מֹשֶׁה לְפָנֵי הָאֱלֹהִים.
(יח.יב)

עד כמה גדולה וחשובה עשיית סעודת מצוה ומעלת ההשתתפות בה? סעודת מצוה יש חשיבות גדולה לקיימה, כי היצר הרע אומר לאדם שלא יעשה אותה, ויש מצוה גדולה בעשיית סעודת מצוה, ועד כדי כך החמירו רבותינו ואמרו שאדם שמזומן לסעודת מצוה, ולא משתתף בה. הרי הוא מנודה לשמים חס ושלום. אמנם מי שהוא שקוע בלתימודו, יכול להשתמש, כיון שהוא כבר עסוק במצוה. ויש רמז בענין זה והוא: סעודת מצוה אין לעשות, ראשי תיבות סמא"ל, והוא שמו של מלאך המות, כלומר שמי שאינו עושה סעודת מצוה הרי הוא הולך בעצת יצרו הרע.

רב עובדיה יוסף זצ"ל בספרו "משוש תבל"

כשיש שאיפה משותפת בטלים הנגיעות האישיות
וַיִּחַן שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הַהָר (י"ט. ב)
כאיש אחד בלב אחד אבל שאר כל החניות בתערומות ובמחלוקות (רש"י בשם מכילתא). צריך ביאור, איך השתנה כלל ישראל בתקופה כה קצרה, הרי זה עתה

ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליו (כ. כג)

כאשר אדם מתגאה ומתפאר במעלותיו, מתגלים על ידי כך חסרונותיו. בגאוותו הריהו חושף לעיני הכל את מומו ושטותו. *ספר "מענינה של תורה"*

הלכה: מעלת הלימוד בבית המדרש

כתב השו"ע (יו"ד סי' רמ"ו סכ"ב): ברית כרותה שכל הלומד בבית הכנסת לא מהרה הוא משכח. ובפסקים ותשובות (אות נד) כתב: ולא דוקא בית הכנסת אלא הוא הדין בבית המדרש, דהא קדושת בית המדרש גדולה מקדושת בית הכנסת, והשו"ע מיירי בעיר שאין ביהמ"ד קבוע ובני העיר לומדים כל אחד בביתו, על כן טוב שילך לביהמ"ד ללמוד שזה בודאי יש בכל קהילה. וטעם הדבר שמועיל לזכרון, כיון שבביהמ"ד שכחי רבים וע"י היגיעה בתורה בדקדוק חברים נקלט לימודו בעומק ונחקק היטב בזכרונו. ואף הלימוד ביחיד בביהמ"ד יש בו גם כן הסגולה שלא מהרה הוא משכח, כי השכינה שורה שם ועוזרת לעוסקים בתורה שם.

פתגם: אל תבחר חבר לפי יופי, אלא לפי אופי.

ספר "שמחלה"

חקירה: חצר שאינה משתמרת

היא חצר ורק אינה קונה, או שאינה חצר כלל. (קונטרסי שיעורים בבא מציעא יא) *ספר "קובץ יסודות וחקירות"*

סיפור: ואל תפרעו

מגיד נודד נשא בבית המדרש דרשה חוצבת להבות, מלאה דברי מוסר ותוכחה. אחרי כן ניגש לאסוף דמי דרשה מקהל השומעים, שנענו לו בעין יפה, רק עשיר קמצן, קפץ ידו ולא נתן מאומה. אמר על כך הרב דמתא: הוא מקיים פסוק מפורש במשלי: "שמעו מוסר ואל תפרעו". *ספר "חד וחלק" ב' (דף קיג)*

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, ששא בנימין בין קארין מרים ויקטוריה שושנה בת ג'וים חנה, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'וזת בת אליו, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלוח, פייגא אולגה בת ברנה, יוסף בן מייכה, רבקה בת ליוה, רישירד שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, יעקב בן אסתר, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, יוסף בן מייכה, רפואה שלימה ולידה קלה לרבקה בת שרה. זרע של קיימא לחניאל בן מלכה ורות אוריליה שמחה בת מרים. זיווג הגון לאלודי רחל מלכה בת חשמה. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלה.

כראוי, וזהו ה'קול הקטן', החוזר מה'הקול הגדול', שנשמע אז ביום ההקהל בעת מתן תורה. וזהו בת קול האמורה במשנה, רצה לומר קול שנוולד מקול אחר. *רב רובין זצ"ל בספרו "שנים מקרא"*

שבע תיבות ועשרים ושמונה אותיות

וַיִּדְבֹר אֱלֹקִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאָמֵר (א. כ. א.)
הרא"ש בפירושו על התורה, אומר דבר נפלא: שני פסוקים בתורה יש בהם שבע תיבות (מלים), ועשרים ושמונה אותיות: א) הפסוק הראשון בתורה: "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ". ב) הפסוק שלפנינו: "וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר". יש גם דבר שלישי, שאף בו שבע תבות ועשרים אותיות, והוא המענה של הקדיש: "יהא שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא". מה בא דבר זה ללמדנו? אומר הרא"ש: שיש מכאן אסמכתא למה שאמר חז"ל: כל העונה אמן בכל כוחו, רש"י מפרש ש"בכל כוחו", היינו בכל כוונתו, שיתרבה כבוד שמים בעולם, ותוספות מפרשים: "בכל כוחו", בקול רם, כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית ובמתן תורה.

ספר "יחי ראובן"

לא תחמוד

לא תחמד בית רעך לא תחמד אשת רעך ועבדו ונאמתו ושוורו ונחמרו וכל אשר לרעך (כ. יד)

רבי יעקב גלינסקי זצ"ל תמה לאריכות הלשון בדיברה העשירית, והרי אם הכתוב מסיים בכלל "וכל אשר לרעך", הרי הכל בכלל, ולמה מפרט בתחילה, בית, עבד, שור וחמור? ותירץ, שאדם מביט בנכסיו של חברו וחומד אותם. אם זה בית רעהו, חומד הוא את הוילה, את הגינה שמסביב, את ריצוף השיש, אם זה חמורו של חברו, יש לו מכונית חדשה, חומד הוא אותה ומתרעם בלבו, למה ייגרע חלקי? האם חברי טוב או נעלה ממני? אין זה הוגן שהוא יקבל ואני לא. היכן היושר? ועונים לו: הירגע, הצדק עמך. אבל מצד שני, אין זה צודק שתקבל רק את הוילה שלו ואת המכונית שלו, ויחד עם זאת תשאיר ברשותך את כל מה שקיבלת בחלקך: את הבריאות הטובה, את המידות הטובות, את המשפחה המאושרת וכו'. אם רצונך בנכסיו, קום והתחלף עימו כליל, קח את המכונית שלו, עם האולקוס וכאבי הראש, עם המרבה נכסים מרבה דאגה יומם ולילה, עם צרות הבית וכו', ואם אתה עדיין חפץ בכך, אות הוא שאינך יודע את מצבו. וזהו שנאמר: "וכל אשר לרעך", אל תסתכל בפרט זה או אחר, הסתכל על כל אשר לרעך, וכבר לא תחמוד מאומה.

ספר "להתענג בתענוגים"

